

ŻYCIE GOSPODARCZE

Dwutygodnik poświęcony sprawom gospodarczym Polski Zachodniej

Organ Związku Fabrykantów T. z. w Poznaniu.

Redakcja i Administracja:
Rzeczpospolita 1, II — telefon 25-95.

Redaktor przyjmuje w dni powszednie
od godz. 11—1; Administracja od 9—3.

Poznań, dnia 15 listopada 1927 r.

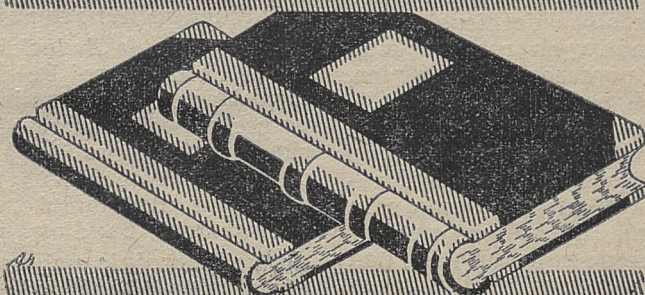
Prenumerata wynosi: w kraju z prze-
syłką rocznie 20 zł, półrocznie 10 zł,
kwartalnie 5 zł, zagranicą z przesyłką
rocznie 24 zł, półrocznie 12 zł, kwar-
talnie 6 zł. Numer pojedynczy 1 zł.

NR. 22

Wydawca: Związek Fabrykantów T. z. w Poznaniu

ROK 6

KSIEGI HANDLOWE

KREGLEWSKIEGO

Znaczek fabryczny

Znaczek fabryczny

„AKWAWIT“ SP. AKC.

Rektyfikacja Okowity i Fabryka Chemiczna

4 Rektyfikacje spirytusu

2 Fabryki płatków ziemniaczanych

4 Składnice spirytusu

Fabryka płatków mielonych

Fabryka wódek i likierów

Najprzedniejsze wódki stołowe — Nalewki owo-
cove i likiery

Specjalność:

Żytniak Wielkopolski — Boonekamp — Cherry
Brandy — Curaçao Blanc — Curaçao Orange —
Orange — Kryształ Wiśniowy — Peppermint

Fabryka chemiczna

Eter siarkowy — Eter octowy — Eter mrówkowy
Lakiery (werniksy) — Collodium do celów prze-
mysłowych, leczniczych, fotografii, grafiki etc. —
Alkohol amyłowy — Alkohol izobutyłowy — Octan
amyłowy — Rozpuszczalniki — Ług sodowy 38 40 Bè
Kwas solny wolny od arsenu i kwasu siarkowego
Chloroform — Jedno-chlorobenzol — Para-dwu-
chlorobenzol

Zarząd Centralny:

POZNAN, ul. Cieszkowskiego 5. Adres telegr. „Akwawit-Poznań“

Składnica Górnośląska w Lublincu

Generalny Reprezentant:

H. Zalewski, Warszawa Świętokrzyska 16 m. 7.

Ze Zjazdu Zrzeszenia Związków Przemysłowych Zachodn. i Południowej Polski.

W sobotę dnia 5 bm. obradował pod przewodnictwem p. prezesa Samulskiego w Poznaniu Zjazd Zrzeszenia Związków Przemysłowych Zachodniej i Południowej Polski. Członkiem tego Zrzeszenia i jego współtwórcą jest również Związek Fabrykantów w Poznaniu.

Porządek dzienny obejmował następujące sprawy: 1) reformę systemu podatkowego; 2) referat o projekcie ustawy o umowach zbiorowych o pracę; 3) referat o projekcie ustawy o prowadzeniu ksiąg handlowych; 4) referat o siedzibie Izb przemysłowo-handlowych; 5) referat o reglamentacji obrotu metalami nieszlachetnymi.

Zjazd w obradach swoich stwierdził konieczność przeprowadzenia reformy całego naszego systemu podatkowego, której potrzebę przy obecnej stabilizacji, coraz więcej odczuwa nasze życie gospodarcze, a której przeprowadzenie staje się coraz silniejszym nakazem zdrowej polityki skarbowej.

Stwierdzono bowiem, że obecna różnorodność przepisów podatkowych w trzech dzielnicach państwa, zawiera tyle niesprawiedliwych rozporządzeń nierównomiernie traktujących poszczególne dzielnice, że sprawa reformy, wszystkich podatków jako całości, musi nastąpić jak najprędzej. Zwracano uwagę, że pod względem formalnym cechuje nasze ustawy podatkowe niezajomość językowa, sprzeczność poszczególnych przepisów oraz brak uwydatnienia celu z punktu widzenia skarbowego, do którego ustawy podatkowe zmierzają. Zauważono również, że pod względem przedmiotowym, zasadniczo błąd naszego ustawodawstwa podatkowego występuje w tendencji zwalniania całych klas społecznych od świadczeń podatkowych i przrzucania całego ciężaru na inne klasy, przeważnie produkujące.

Nasze ustawodawstwo podatkowe ma więc charakter ustawodawstwa „klasowego“, oraz „fiskalnego“, co sprzeczne jest tak z interesem skarbu jak również całego gospodarstwa społecznego. Stwierdzono, że niejasności i sprzeczności przepisów podatkowych odejmują płatnikom, jak również i władzom administracyjno-skarbowym, możliwość ustalenia, co płatnik w rzeczywistości powinien świadczyć na rzecz skarbu państwa oraz, że wybujały fiskalizm powoduje ze strony płatników tendencję do defraudacji podatkowej.

Zjazd zasadniczo wypowiedział się przeciwko wprowadzaniu stałego podatku majątkowego w formie opodatkowania wartości obiektów majątkowych. W wyniku powyższej streszczonej dyskusji, która stała na bardzo wysokim poziomie, zjazd Zrzeszenia uchwalił rezolucję, w której stwierdza, że wprowadzenie nowych podatków bez jednoczesnej reformy całości systemu podatkowego sprzeciwia się żywotnym interesom gospodarczym i skarbowym oraz że reformę tę należy wprowadzić przy uwzględnieniu złożonych już rządowi przez Zrzeszenie postulatów, z tem, że konieczna jest jednoczesna reforma podatku dochodowego w łączności z reformą podatków przemysłowego i majątkowego.

Odnosnie do projektu rozporządzenia o umowach zbiorowych pracy, postanowienia w nim zawarte wywołały kategorię sprzeciw, gdyż, jak stwierdzono, uniemożliwiłyby wogóle zawarcie umów między pracodawcami i pracownikami o pracę, i stworzyły nieznosne stosunki w tej dziedzinie. Ponieważ przepisy rozporządzenia są zbyt uproszczone i nie biorą pod uwagę skomplikowanych stosunków panujących po stronie produkcji oraz wychodzą z błędnego założenia, że jest rzeczą możliwą podciągnąć rozmaite zakłady przemysłowe, pracujące w najprzeróżniejszych warunkach, pod jedną kategorię, która by ułatwiała zawieranie umów zbiorowych, przepisy te nie odpo-

wiadają ani życiu praktycznemu ani też nie są wywołane potrzebą ze strony sfer pacujących. Poza tem, w dyskusji stwierdzono, że projekt ten posiada cały szereg braków zasadniczych, gdyż nie obejmuje wszelkich możliwości, w jakich mogą się znaleźć strony, zawierające umowy o pracę. Także z punktu widzenia prawniczego projekt ten pozostawia bardzo dużo do życzenia.

Zjazd postanowił wysłać do rządu opracowany memoriał w tej sprawie, wypowiadając się jak najkategoryczniej przeciwko wprowadzeniu powyższej omawianego rozporządzenia.

W sprawie rozporządzenia Prezydenta Rzplitej o prowadzeniu ksiąg i układania bilansów na podstawie wygłoszonego referatu, Zjazd postanowił: 1) domagać się określenia wyraźnego, kto do prowadzenia ksiąg handlowych jest obowiązany; 2) przeciwstawić się wyszczególnieniu w ustawie wszystkich ksiąg handlowych, jakie powinna obejmować prawidłowa ksiązkowość, a to ze względu na stały postęp w rozwoju ksiązkowości oraz na coraz większe mechanizowanie tejże.

W sprawie siedziby Izb przemysłowo-handlowych zjazd uchwalił następującą rezolucję:

„Zrzeszenie Związków Przemysłowych Zachodniej i Południowej Polski zwraca się do rządu z następującym przedstawieniem, ażeby ze względu na potrzeby gospodarcze ośrodków przemysłowych Śląska Cieszyńskiego i Śląska Górnego, oraz zupełnie odmiennego charakteru przemysłowego tych dwóch ośrodków utrzymał bezwzględnie już istniejące izby przemysłowo-handlowe w Bielsku i Katowicach.

Jednocześnie uchwała Zrzeszenie odnosnie izb przemysłowo-handlowych na obszarze województw poznańskiego i pomorskiego oraz na obszarze Małopolski wyrazić zupełną solidarność z opinią Komisji Opiniodawczej, powołanej dla opracowania rozporządzenia wykonawczego do ustawy o Izbach Przemysłowo-Handlowych.“

W sprawie projektu rozporządzenia o reglamentacji obrotu metalami nieszlachetnymi zjazd uchwalił następującą rezolucję:

„Zrzeszenie Związków Przemysłowych Zachodniej i Południowej Polski na zjeździe w Poznaniu w dniu 5 listopada b. r. kieruje pod adresem rządu prośbę, by od udziału w przetargach na stare metale półszlachetne i nieszlachetne oraz ich odpadki, sprzedawane przez instytucje państwowe, wykluczone zostały firmy zagraniczne, gdyż istnieje dostateczna możliwość przerobienia tych metali przez przemysł krajowy.“

W związku z tem jest konieczne wprowadzenie bezwzględnego zakazu wywozu tych metali z kraju. Natomiast obecny wywóz wymienionych metali powoduje konieczność powtórnego importu tych niezbędnych surowców ze szkodą gospodarstwa krajowego.“

W sprawie Powszechnej Wystawy Krajowej w r. 1929 zjazd uchwalił następującą rezolucję:

„Zrzeszenie Związków Przemysłowych Zachodniej i Południowej Polski uważa za swój wielki obowiązek zwrócić uwagę przemysłu zrzeszonego na ogromną doniosłość Powszechnej Wystawy Krajowej w roku 1929 dla przemysłu polskiego, która ma zobrazować nasz dotychczasowy dorobek gospodarczy oraz nasz program na przyszłość.

Z tego powodu Zrzeszenie wzywa zorganizowany przemysł do gremjalnego wzięcia udziału w Powszechnej Wystawie Krajowej w r. 1929 zarówno w charakterze wystawców, jak i wspierających moralnie jak najusilniej to przedsięwzięcie, które jest jednym z największych, jakie społeczeństwo polskie od chwili uzyskania niepodległości za cel sobie stawilo.“

Poza powyższemi sprawami omawiano jeszcze szereg spraw organizacyjnych bieżących poczem p. prezes Samulski zamknął Zjazd.

Okólnik Związku Fabrykantów.

O zmianie klasyfikacji przedsiębiorstw przy ubezpieczeniu wypadkowym.

Ponieważ w myśl ustawy w dn. 1 stycznia ma być przeprowadzona reonja klasyfikacji przedsiębiorstw co do ubezpieczenia wypadkowego, niniejszem wzywamy członków, którzy uważają, że są za wysoko zaklasyfikowani oraz tych, u których ryzyko wypadku jest minimalne, do przesyłania nam umotywowanych wniosków, byśmy mogli w porę sprawą się zająć. Sprawa pilna, pośpiech konieczny.

SPRAWY CELNE.

Francja. Pełnomocnictwa rządowe w dziedzinie celnej. — Ustawa z dnia 27 lipca r. b., ogłoszona w Nr. 175 „Journal Officiel de la Rep. Fr.” udziela Rządowi pełnomocnictwa w sprawie zmian stawek celnych oraz reglamentacji obrotu towarowego.

Mocą powyższej ustawy Rząd francuski został upoważniony do wprowadzenia, w drodze wyjątku i na przeciąg trzech miesięcy, zmian w taryfie i ustawie celnej. Zmiany te mogą być dokonywane tylko w tym zakresie, o ile niezbędne to jest w celu niezwłocznego zawarcia umów handlowych, przyczem nie mogą one dotyczyć artykułów żywnościowych oraz wyrobów odzieżowych (z wyjątkiem towarów dzianych).

Ustalone w ten sposób nowe cła mogą tymczasowo wejść w życie tylko jednocześnie z odnośnym traktatem handlowym, przedłożone Parlamentowi — niezwłocznie względnie, i o ile jest przerwa w sesji parlamentarnej — następnego dnia po otwarciu izby. W wypadku, gdy Parlament nie zatwierdzi przedłożenia rządowego, zarówno sam traktat, jak i wprowadzone tymczasowo nowe cła tracą moc obowiązującą w 28 dni, licząc od daty odnośnej uchwały parlamentarnej.

Poza tem ustawa ta postanawia, iż z chwilą ogłoszenia niniejszej ustawy zostają zmienione dotychczas obowiązujące nakazy wywozu oraz cła wywozowe na zwierzęta żywe (konie, bydło, króliki, gołębie i drób, produkty zwierzęce i ich odpadki), artykuły rolne z wyjątkiem zbóż (pszenicy, żyta, orkiszu i mieszanki żytniej), drzewa i cebulek narcyzowych. Co się tyczy zwierząt dla celów hodowlanych, to mogą być one przepuszczane bez cła na warunkach przewidzianych w zarządzeniach Ministerstwa Rolnictwa oraz zastrzeżeniem, iż przeznaczone są one tylko dla hodowli.

Przykładem zastosowania na podstawie pełnomocnictw rządowych zmian w taryfie celnej są ostatnie zmiany, jakie miały miejsce w związku z zawartą przez Francję w dniu 17 sierpnia r. b. umową handlową z Niemcami.

Zniesienie zakazu wywozu superfosfatu i tomasówki — W. „Journal Officiel” dnia 27 września 1927 roku opublikowane zostało rozporządzenie zawieszające dekrety z dnia 12 lipca i 28 sierpnia 1919 r. o zakazie wywozu superfosfatu i tomasówki (les phosphates de chaux et les scories de dephosphorapion). Wywóz tych produktów z Francji jest więc obecnie całkowicie wolnym.

Obowiązek składania przez Zakłady Przemysłowe sprawozdań rocznych o statystyce przemysłowej do Głównego Urzędu Statystycznego w Warszawie.

Główny Urząd Statystyczny w Warszawie zarządził z dnia 8 września 1927 r. Nr. VII 1096/27 i z dnia 12 października 1927 r. Nr. VII 1247/27 — wydanymi na podstawie rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 17 czerwca 1927 r. D. U. R. P. Nr. 63, poz. 558, ustalił następujący porządek składania przez zakłady przemysłowe I—VII kategorii rocznych sprawozdań o statystyce przemysłowej do Głównego Urzędu Statystycznego:

1. Wszystkie zakłady przemysłowe, które w roku sprawozdawczym zatrudniały chociażby przejściowo

5 lub więcej robotników, lub dla których wykupiono na rok sprawozdawczy świadectwa przemysłowe od I do VII kategorii włącznie, na podstawie rozporządzenia Rady Ministrów o statystyce przemysłowej z dnia 17 czerwca 1927 r. (Dz. Ust. R. P. Nr. 63, poz. 558) są obowiązane do przedkładania Głównemu Urzędowi Statystycznemu sprawozdań o statystyce przemysłowej raz do roku.

2. Ponadto zaś wszystkie zakłady przemysłowe, zatrudniające normalnie 20 lub więcej robotników, lub specjalnie wyznaczone przez Główny Urząd Statystyczny na podstawie rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 6 lutego 1922 r. (Dz. Ust. R. P. Nr. 48, poz. 427) o statystyce stanu zatrudnienia, są obowiązane wysyłać do Głównego Urzędu Statystycznego co miesiąc sprawozdania o stanie zatrudnienia w terminie najpóźniej do dnia 5 następnego miesiąca za miesiąc sprawozdawczy, oraz odpis tego sprawozdania do właściwego Wojewódzkiego Urzędu Przemysłowego również o powyższym terminie.

3. Terminy przedkładania Głównemu Urzędowi Statystycznemu sprawozdań o statystyce przemysłowej za rok sprawozdawczy 1926 ustalono na 15 listopada 1927 r., a dla zakładów przemysłu włókienniczego na 25 listopada 1927 r. Wysyłka z Głównego Urzędu Statystycznego formularzy statystyki przemysłowej do poszczególnych zakładów przemysłowych została zakończona do dnia 25 września 1927 r.

4. Kwestionariusze o statystyce przemysłowej rozsyłać będzie Główny Urząd Statystyczny bezpośrednio do poszczególnych zakładów w jednym egzemplarzu, przeznaczonym do Głównego Urzędu Statystycznego, każdy zakład winien zwrócić się do Głównego Urzędu Statystycznego o nadesłanie formularzy.

Ważne zmiany w ustawie o opłatach stemplowych.

W „Dzienniku Ustaw R. P.” Nr. 90 ukazało się rozporządzenie Prezydenta Rzeczypospolitej, wprowadzające kilka ważnych zmian do ustawy o opłatach stemplowych. Zmiany te są następujące:

Opłata od kart umownych, sporządzanych przez maklera przysięgłego, a dotyczących się transakcyj giełdowych, zawartych na giełdzie towarowej, wynosić będzie odtąd 50 gr. w miejsce dotychczasowej opłaty w wysokości 0,1 proc.

Pisemna poręka podlegać będzie nadal opłacie w kwocie 3 zł, jednakże opłata ta nie może być wyższa niż połowa opłaty od pisma, stwierdzającego główne zobowiązanie, dla którego udzielono poręczenia.

Według dotychczasowej stylizacji co do opłat od pokwitowań, pokwitowania odbioru nietylko pieniędzy i papierów wartościowych, lecz również innych przedmiotów podlegały opłacie 20 groszy. Obecnie tylko pokwitowania z odbioru pieniędzy i papierów wartościowych podlegać będą tej opłacie (przy wartości powyżej 50 zł), natomiast pokwitowania z odbioru innych przedmiotów, n. p. towarów, nie podlegają żadnej opłacie.

Rozporządzenie powyższe weszło w życie z dniem 18 października.

ORZECZNICTWO SĄDOWE.

Odszkodowanie za wymówioną posadę. Powód, dyrektor łódzkiego oddziału firmy naftowej, wystąpił z powództwem o zasądzenie l. 925 tytułem trzymiesięcznego odszkodowania za wymówioną posadę i miesiąc urlopu. Pozwana firma broniła się listem, w którym pisała do powoda: „Zawiadamiamy W. P., że zaangażowaliśmy X jako dyrektora naszego okręgu łódzkiego. Mamy nadzieję, że przysiała praca W. P. pod kierownictwem X będzie również owocna dla naszego Towarzystwa jak było dotychczas.”

Sąd Okręgowy w Łodzi, w Wydziale Handlowym (Nr. 331/27) orzekł na podstawie tego listu, że pozwana firma usunęła powoda ze stanowiska dyrektora, pozostawiając go w tymże oddziale jako zwykłego

pracownika. Ponieważ powód był zaangażowany jako dyrektor oddziału, nie mógł być przeto bez przyczyny z tego stanowiska usunięty, ofiarowanie zaś mu podrzędnej pracy równało się rozwiązaniu umowy z winy pozwanej firmy. Z tych zasad sąd zasądził skarżącemu Z l. 155 tytułem 3-miesięcznej pensji, a oddalił żądanie wynagrodzenia za urlop, gdyż powód nie pracował jeszcze roku. Wyrok, zapadły w dniu 13 czerwca 1927 r. nie zaopatrzone rygiorem ze względu na to, że sprawa dana co do zasady jest sporna, a powód nic na tem nie traci, ponieważ pozwana firma jest bogata.

O bezpośrednią polską komunikację między Gdynią a Ameryką południową.

Ponieważ Brazylja przedstawia dla polskiego eksportu bardzo dobry rynek, okazuje się potrzeba nawiązania z nią możliwie najlepszych stosunków handlowych i komunikacyjnych, obecnie bowiem daje się odczuwać brak ładunków do Ameryki południowej.

Dlatego też sfery handlowe i przemysłowe wzięły myśl stworzenia polskiej linii własnym kosztem, władze myśl tę poparły w ten sposób, iż goto-

we są skutecznie tą linią przewozić emigrantów, pocztę, oraz zwolnić z podatków. Na czele komitetu organizacyjnego stoi ks. Kazimierz Lubomirski.

Firmy zainteresowane, gotowe poprzeć akcję finansowo (w formie udziału), prosimy o skomunikowanie się ze Związkiem.

W sprawie P. K. O.

Ponieważ P. K. O. zniósło opłaty przelewowe 5 groszy od przelewu a wprowadziło powiększenie znacznie kosztów przekazowych gotówkowych w zależności od wysokości sumy, według taryfy niżej podanej, a to w celu zwiększenia przelewów bezgotówkowych a zmniejszenia droższych przekazów gotówkowych. Niżej prosimy o przesłanie nam swych opinii o tych nowych przepisach P. K. O.

Taryfa przedstawia się jak następuje:

od 50 złotych przekazu wynosi 5 gr, od 50—100 zł — 10 gr, od 100—500 zł — 20 gr, od 500—1000 zł — 50 zł, ponad 1000 zł — 1 złoty.

Do dzisiejszego numeru załączamy formularze amerykańsko-polskiej Izby Handlowo-Przemysłowej w Polsce w celu wypełnienia przez członków i przysłania nam z powrotem.

Wyroby firm krajowych, godnych polecenia:

Ceny ogłoszeń w dziale niniejszym wynoszą 25,— zł za 1 wiersz na rok 1927.

Aparaty i artykuły elektrotechniczne

W. Zgoła w Poznaniu, ul. Grottera 4, tel. 62-93.

Armatura

Władysław Jezierski, w Poznaniu, ul. Słowackiego 38. Przedstawiciel „SAM” Sp. Akc. Münstermann w Katowicach.

Barwniki nietrujące

Domagalski i Ska., Poznań, św. Marcin 34 i Garncarska 8.

Bielizna

Jan Ebertowski w Poznaniu, ul. Wroniecka 6 8 tel 2160-2825.
W. Rakowski w Poznaniu, ulica Poczтова 1.

Czekolada

Goplana Tow. Akc. w Poznaniu, ul. św. Wawrzyńca 28.

Dezynfekcyjne środki, lyzol, kreolina

Wielkopolska Wytwórnia Chemiczna „BLASK”, Sp. Akc. Poznań, Al. Marcinkowskiego 5.

Dębina stolarska, dębowe dykty

B. Bystrzycki T. A. Orzechowo.

Druki

F. K. Ziółkowski i Ska w Poznaniu, Górna Wilda 122.

Drukarnia Polska, T. A. w Poznaniu, ul. św. Marcin 70.

Drzewo

Poznańska Spółka Drzewna T. A. w Poznaniu, św. Marcin 52/53.

Fabryka krawatów, szelek, rękawiczek i chusteczek

Hałas i Kajetaniak w Poznaniu, ulica Wielka 10.

Fabryka Farb

Wielkopolska Fabryka Farb w Poznaniu, plac Wolności 17.

Gazety

Kurjer Poznański, św. Marcin 70.
Oređownik Wielkopolski, ulica św. Marcin 70.

Getry (kamasze filcowe)

Poznańska Fabryka Getrów Właśc. Stefan Kałamański, Poznań, Plac Wolności 6, Telefon nr. 2135—3300.

Instalacje

W. i St. Hedinger w Poznaniu, ul. św. Marcin 26.

Konfekcja męska

Lewandowski i Ska w Poznaniu ul. Wielka 11.
F. Lisiecki, Poznań, Stary Rynek 10.

Kuchenki gazowe

Tow. Akc. „Wiewpofana”, Poznań, Dąbrowskiego 81.

Lakiery i pokosty

Wielkopolska Wytwórnia Chemiczna „BLASK”, Sp. Akc. Poznań, Al. Marcinkowskiego 5.

Litograficzne druki

F. K. Ziółkowski i Ska w Poznaniu, Górna Wilda 122

Maszyny rolnicze

H. Cegielski Tow. Akc. w Poznaniu, Górna Wilda 142.
Grześkowiak, Gostyń, tel. 108.

Mydła

J. i St. Stempniewicz w Poznaniu, ul. Głogowska 55.

Wielkopolska Wytwórnia Chemiczna „BLASK”, Sp. Akc., Poznań, Al. Marcinkowskiego 5.
H. Zak, w Poznaniu, ulica Bukowska 37.

Mydło szare (miękkie)

Wielkopolska Wytwórnia Chemiczna „BLASK”, Sp. Akc. Poznań, Al. Marcinkowskiego 5.

Oleje eterycz. i esencje

Domagalski i Ska. w Poznaniu, św. Marcin 34

Opakowania i kartonaze

F. K. Ziółkowski i Ska, Poznań, Górna Wilda 122.

Perfumy

J. i St. Stempniewicz w Poznaniu, ul. Głogowska 55.
Henryk Zak w Poznaniu, Bukowska 37.

Piwo

Browar Huggera w Poznaniu, ulica Półwiejska 15.

Samochody

Brzeskiauto Tow. Akc. w Poznaniu, ul. Dąbrowskiego 29.

Siatki druciane

A. Zwierzchowski i Ska, Fabryka lin konopnych, stalowych oraz siatek i wyrobów drucianych w Poznaniu i Czerwonaku, biura ul. Podgórna 10a tel. 4007.

Siatki żarowe

Żar Tow. Akc. w Nowym Tomysłu

Sruby mosiężno-toczone

W. Zgoła w Poznaniu, ul. Grottera 4, tel. 62-93.

Sukna

Poznańska Fabryka Sukna w Poznaniu, Naramowice.

Sztuczny nawóz

Wielkopolska Wytwórnia Chemiczna „BLASK”, Sp. Akc. Poznań, Al. Marcinkowskiego 5.

Transport towarów

C. Hartwig, Sp. Akc. w Poznaniu, ul. Towarowa 20.

Wagony i Parowozy

H. Cegielski Tow. Akc. w Poznaniu, Górna Wilda 142.

Wódki

Hartwig Kantorowicz, Tow. Akc. w Poznaniu, Grochowe Łąki 6.
„Akwawit”, Tow. Akc. w Poznaniu, ulica Cieszkowskiego 5.

Zakłady Stolarskie

Zjednoczone Zakłady Stolarskie, Witajewski i Wojciechowski w Poznaniu, ul. Wybickiego 13-14

Wielkopolska Fabryka Wyrobów Papierowych
Kazimierz Świerkowski
Centrala i zakłady fabr. Pleszew Wlkp. — Telefon 55

Poznań Oddziały handlowe: Bydgoszcz
W. Garbary 49 Tel. 30-64 ul. Jagiellońska 29 Tel. 14-89
Największa w kraju mechan. wytwórnia torebek i opakowań

BROWARY HUGGERA

Tow. Akc.

Poznań, ulica Półwiejska 25

Telefon 3037 i 3047.

Słodownie i fabryka lodu

polecają swoje wyborowe piwa:

KRYSTAŁ (jasne pilzneńskie)

PORTER

SPECJAŁ ciemne (monachijskie)

BENZYNY

OLEJE

BENZOL

do maszyn, do motorów, do cylindrów maszyn parowych, automobilowe, wulkanowe do wywrotków, gazowe i inne.

Smary | Stałe tłuszcze
na osie | **Tovotte**

Asfalt - Gudron

Specjalność:

Oleje amerykańskie

„METEOR“ i „VACUUM“

znane z pierwszorzędnej jakości

Wyłączna sprzedaż na Województwo Poznańskie

Benzyny błękitnej i esencji „BOYCE-ITE“

HURTOWNIA OLEJÓW SKALNYCH

L. RUCIŃSKI i ST. JANKOWSKI

Aleje Marcinkowskiego 7 Poznań Telefon 17-15 i 34-60

Zjednoczone Zakłady Stolarskie

Poznań -- Wilda

ulica Wybickiego 13-14

Fabryka okień, drzwi
i wszelkich robót budowlanych
Architektura Wewnętrzna

Telefon 23-40

Telefon 23-40

Specjalność:

Urządzenia biurowe, składowe, bankowe

Konta bankowe:

Bank Gospodarstwa Krajowego w Poznaniu.

Centra

Każdy Radioaparat winien być zaopatrzony w baterie anodowe „CENTRA“ dlatego że:

Baterie anodowe „Centra“

- „ „ „ dają czysty odbiór bez żadnych szmerów i trzasków
- „ „ „ są ekonomiczne
- „ „ „ są pewne w działaniu
- „ „ „ odznaczają się wielką pojemnością elektryczną
- „ „ „ są wobec powyższych zalet w użyciu codziennym najtańsze baterie

W. Tomaszewski i S-ka
Poznań, ulica Wenecjańska 6.

Rabaty najwyższe Ceny koncernowe Kredyty dogodne

WĘGIEL - KOKS HUTNICZY - BRYKIETY

tylko z kopalń głębokich krajowych i zagranicznych

Zachodnio-Polski Syndykat Węglowy T. z o. p.

Telefon 23-77, 37-77

Poznań, Plac Wolności 10.

Adres telegr.: „Zapoli”

Własny gmach handlowy

Własne składnice kolejowe Poznań, ul. Przemysłowa II. brama.

POZNAŃSKA FABRYKA SUKNA

T. z o. p.

POZNAŃ-NARAMOWICE

Telefon 16-19.

Telefon 16-19.

FABRYCZNY SKŁAD HURTOWY

Poznań

Stary Rynek 46, 47, I. p. — Tel. 50-04.

Wyrabia materiały czysto-wełniane jak:
bostony, flausze, ulstry, ubraniowe i t. d.

Przyjmuje zamówienia na większe partje
materiałów, mundurowych, liberyjnych,

również wyrabia
wełnianą watę na kołdry.

PERFUMY
WODY KOŁOŃSKIE
MYDŁA

KALIA
JSTE

PRZODUJĄ w POLSCE

J. & S. Stempniewicz

WARSZAWA POZNAŃ RADOM

FABRYKA SIATEK ŻAROWYCH

„ZAR” TOW.
AKC.

NOWY TOMYŚL (WOJ. POZNAŃSKIE)

Największa tego rodzaju fabryka w Polsce.
Reprezentacje we wszystkich dzielnicach
kraju oraz zagranicą. - - - EKSPORT.

HERMANNMÜHLEN

Rok zał. 1895 **Tow. Akc. w Poznaniu** Rok zał. 1895

Młyn żytni

Poznań-Wilda, ulica Fabryczna 22
stacja kolejowa Poznań.

Młyn pszenny

Zieliniec, poczta Swarzędz
stacja kolejowa Antoninek.

Własne bocznice.

Dzienna sprawność 4400 centnarów zboża.

Wszelkie gatunki mąki pszennej, żytniej i ospa.

Biuro centralne: Plac Wolności 17. - Tel. 32-53 i 37-56

Związkowa Centrala Maszyn

Tow. Akc.

Ul. Ratajczaka 16

POZNAŃ

Tel. 2280 i 2289

Maszyny i narzędzia rolnicze

wszelkiego rodzaju

oraz części zapasowe

Generalne reprezentacje:

H. Cegielski Tow. Akc.: garnitury parowe do młócenia

Massey - Harris: maszyny żniwne, motory naftowe

Aktiebolaget Baltic: centryfugi do mleka

Prosimy zażądać oferty!

Prosimy zażądać oferty!

6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21
3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18
Dworzec	Rynek Wildecki	Brama Dębińska	Tama Garbarska	Górczyn	Ul. Stroma	Jezyce	Plac Św.-Krzyżak	Plac Sapieżyński	Śródka	Solacz	Koszary trenn	Witka			
Poznańska										038546					
Kolej Elektryczna															
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16
17	18	19	20	21	22	23	24	25	26	27	28	29	30	31	

Masowe ilości

druków jedno- i więcejkolorowych

wielokrotnie perforowanych i numerowanych

wykonuje

na specjalnych maszynach

DRUKARNIA POLSKA TOW. AKC.

W POZNANIU, ŚW. MARCIN 70.

Przy zapytaniach należy podać wzór ewentualnie szkicowany, dokładny rozmiar i ilość zapotrzebowanych druków

Wszelkie i największe nakłady tego rodzaju dostarczamy w ustalonych terminach.

Przedpołud.	6	7	8	9	10	11	12									
Dzień	1	2	3	4	5	6	7	8	9	0	11	12	13	14	15	
Rynek główny	Krakowska Spółka Tramwajowa										Stary Most Podgórski					
	084586															
Dworzec osobowy	<i>Bilet do przesiadania</i>															
	— na linie —															
Lubiec	1	2	3	4	5	6										Park Krakowski
Podgórze	Bilet nie jest przenośny, należy go Kontroli na żądanie okazać															
	Wawel Dworzec tow. Starowiślna															
Dzień	16	17	18	19	20	21	22	23	24	25	26	27	28	29	30	31
Popoł.	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12				